

Patientstatistik 2019. Arbets- och miljömedicinska mottagningen

Författare:

Carolina Bigert

Överläkare, Med Dr, CAMM Stockholm

Rapport 2020:05

ISBN: 978-91-88361-25-7

Centrum för arbets- och miljömedicin
REGION STOCKHOLM

Titel: Patientstatistik för 2019. Arbets- och miljömedicinska mottagningen

Författare: Carolina Bigert

Rapport: 2020:05

ISBN: 978-91-88361-25-7

Centrum för arbets- och miljömedicin arbetar för att minska arbets- och miljörelaterad ohälsa genom att identifiera och förebygga olika risker i arbets- och omgivningsmiljön. Vi arbetar med patientutredningar och kartläggning av risker, informationsspridning, undervisning och forskning. Rapporten finns på webbplatsen: **camm.sll.se**.

Innehåll

INLEDNING	4
HUR MÅNGA PATIENTER?	4
VILKA ÄR ORSAKERNA TILL REMISSERNA?.....	6
VEM REMITTERADE PATIENTERNA?	8
VILKA HAR DELTAGIT I PATIENTUTREDNINGARNA?	9
HUR BEDÖMDES SAMBANDET MED ARBETS- ELLER OMGIVNINGSMILJÖN?.....	10
SAMMANFATTNING.....	10

Inledning

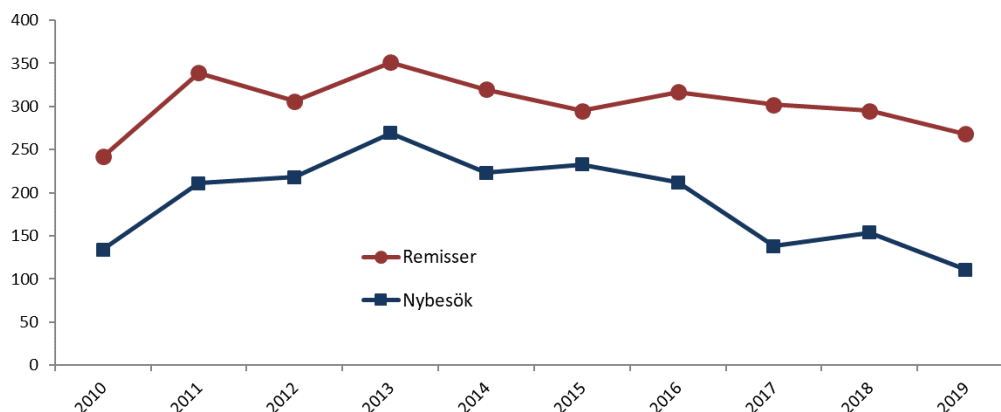
Här presenteras en sammanställning av verksamheten under 2019 vid den Arbets- och miljömedicinska patientmottagningen vid Centrum för arbets- och miljömedicin, Region Stockholm. Vid mottagningen utreds patienter med besvär som misstänks bero på arbets- eller omgivningsmiljön, efter remiss från läkare. Gravida som behöver hjälp med utredning tar vi emot även utan remiss. Vi tar huvudsakligen emot patienter från Stockholms län. Vid mottagningen finns läkare, sjuksköterska, yrkeshygieniker, miljöhygieniker, ergonom, psykolog och kurator.

Syftet med sammanställningen är att få en överblick över verksamheten, följa förändringar i antal patienter, panoramat av orsaker till remittering, vilka som remitterar, vilka yrkesgrupper som medverkar i utredningarna och hur sambandet mellan sjukdomar och arbetet eller omgivningsmiljön bedöms.

Hur många patienter?

Under 2019 bedömdes 268 remisser vilket är något färre än föregående år då vi fick 295 remisser. Antalet inkomna remisser inkluderar även frågeremisser som vi besvarar direkt och remisser som kommit till fel instans och som vi därför hänvisar vidare. Ett flertal av remisserna besvarades med information och råd till remitterande läkare om fortsatt handläggning utan att patienten behövde komma till oss för utredning. Under 2019 hade vi 111 nybesök hos läkare vid mottagningen varav 9 personer ingick i en gruppundersökning för vibrationsexponerade inom småföretag. Detta är en minskning i antalet nybesök jämfört med 2018 då vi hade 154 nybesök. Ytterligare 25 utredningar genomfördes telefonbaserat (utan remiss) till gravida som undrat över risker i samband med arbetet eller omgivningsmiljön. Tidstrenden i antalet inkomna remisser och antalet nybesök på mottagningen presenteras i figuren nedan:

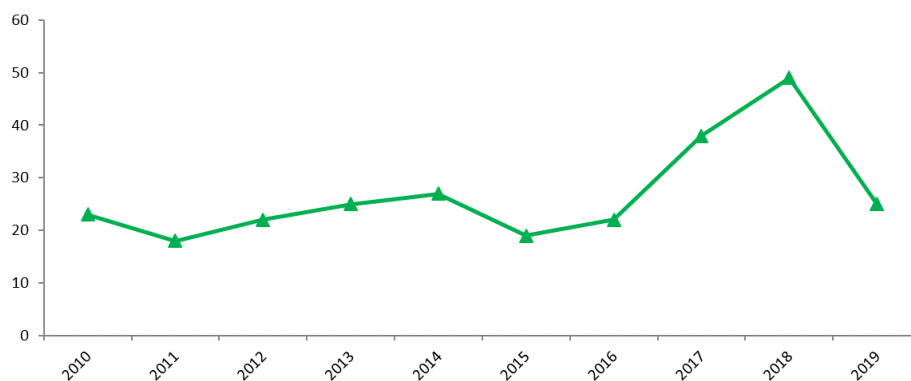
**Antal remisser respektive nybesök per år, 2010-2019
(inkluderar inte graviditetsutredningar)**

Räknat på de senaste 10 åren (2010-2019) har antalet nybesök legat på i medeltal 190 per år. Vi har sedan november 2016 infört en ny policy för patienter med besvär av inomhusmiljön vilket medfört att färre sådana patienter utretts vid mottagningen och det totala antalet nybesök har därmed minskat de senaste åren. Det innebär att vi inte längre tar emot patienter som har besvär relaterat till inomhusmiljön i bostaden och att besvär relaterat till inomhusmiljön på arbetet i första hand sköts via företagshälsovården när sådan finns. Detta har bidragit till att en större andel av remisserna än tidigare besvarats med information och råd till remitterande läkare utan att patienten behövt komma till oss, vilket också kan ses som en effektivisering för både oss och inremitterande. Andra exempel på frågeställningar som vi ofta kunnat besvara direkt är frågor kring provtagningar eller hjälp med tolkning av provsvar (t ex metallanalyser) och bedömning av samband eller tjänstbarhet om det redan utifrån remissen och/eller journalhandlingar funnits tillräckligt underlag för att kunna göra bedömningen. Det kan också handla om att patienter redan varit hos oss för utredning och att vi inte har något ytterligare att tillföra. Vi arbetar fortlöpande med att informera primärvården och företagshälsovården om i vilka fall vi kan göra nytta, och uppmunt-
rar frågeremisser och telefonkonsultationer.

Tidstrenden i antalet graviditetsutredningar presenteras i figuren nedan:

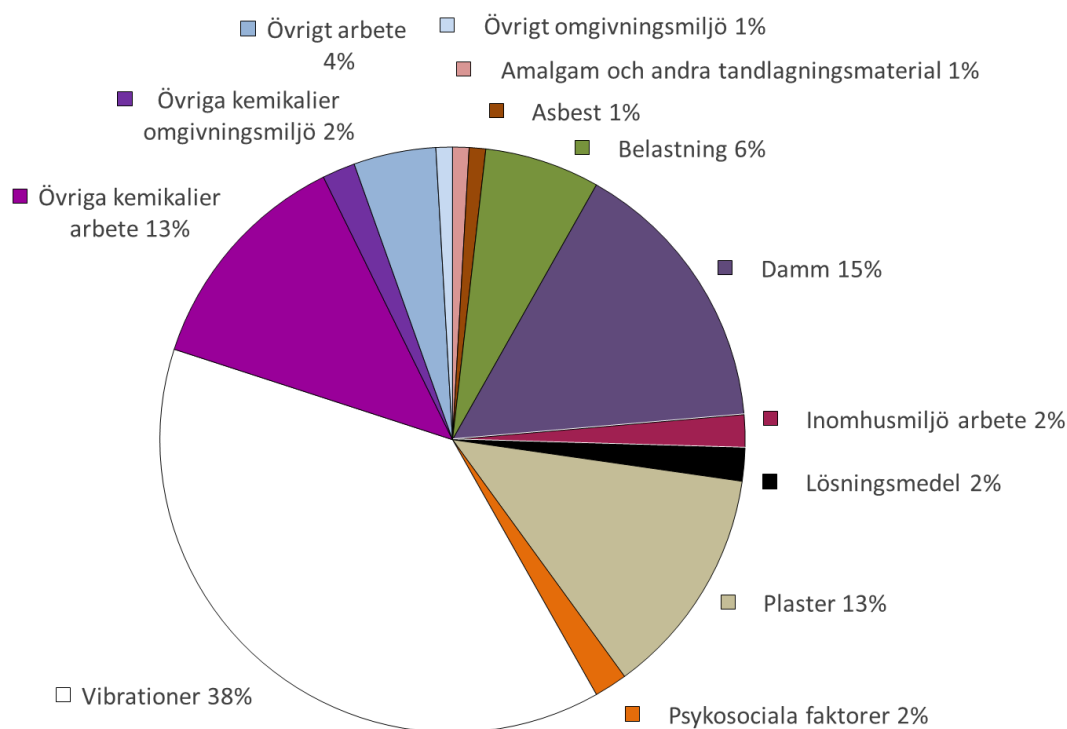
Antal graviditetsutredningar per år, 2010-2019

De senaste 10 åren har vi haft i medeltal 27 graviditetsrådgivningar per år, med en topp 2018 då vi genomförde 49 utredningar. Sedan 2016 hänvisas gravida som har frågor kring exponering i arbetsmiljön i första hand till företagshälsovården om sådan finns. Samtidigt har antalet gravida egenföretagare som önskar rådgivning och intyg ökat. De har sedan några år tillbaka möjlighet till graviditetspenning vid risker i arbetsmiljön varvid Försäkringskassan kräver ett särskilt läkarutlåtande. Vanligt förekommande exponeringar vid frågor från gravida är olika typer av kemisk exponering (t ex organiska lösningsmedel, färger, lacker, limmer), buller, tunga lyft och ofta en kombination av flera olika exponeringar. Vanliga yrken bland gravida egenföretagare har varit ögonfransförlängare, nagelteknologer, frisörer, konstnärer och hovslagare.

Vilka är orsakerna till remisserna?

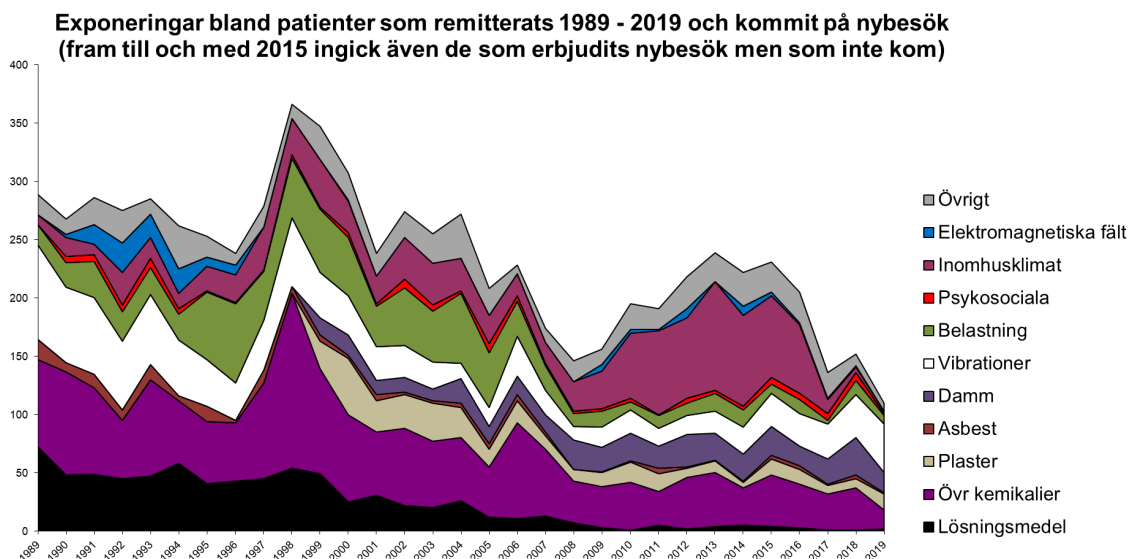
Fördelningen av olika exponeringar bland de som remitterades till mottagningen och som kom på nybesök 2019 framgår av följande diagram:

Det är frågeställningar kring vibrationsskador (totalt 38 % av alla utredningar), damm (15 %), plaster (13 %) och kemikalier på arbetet (13 % för kemikalier utöver plaster och lösningsmedel) som dominerar. Andelen utredningar av vibrationsskador har ökat liksom det absoluta antalet vibrationsskadeutredningar (42 patienter 2019, 37 patienter 2018, 30 patienter 2017, 28 patienter 2016 och 2015). Några exempel på vanliga yrken bland vibrationsexponerade patienter på mottagningen: montörer, elektriker, fordonsreparatörer/mechaniker, byggnadsarbetare, anläggningsarbetare och rivningsarbetare. Den ökande andelen vibrationspatienter har vi också följt upp med samordnade primärpreventiva insatser och information till olika berörda aktörer. Andelen utredningar kring exponering från dålig inomhusmiljön på arbetet (2 %) har minskat ytterligare något sedan föregående år och vi hade ingen patient med frågeställning om inomhusmiljön i bostaden. Andelen frågor kring belastning var 6 % vilket är ungefär samma nivå som för 2018 (8 %). Andelen utredningar av psykosociala faktorer (2 %) är fortfarande låg. Vi hade en patient med specifik frågeställning om asbest, två om lösningsmedel, en om amalgam och andra tandlagningsmaterial och ingen om elektromagnetiska fält.

Sedan 2009 redovisas "Amalgam och andra tandlagingsmaterial" separat. Tidigare ingick dessa i gruppen "Övrigt" (vid presentation av panoramat över tid nedan är dock amalgam fortfarande inkluderat i gruppen "Övrigt"). Före 1998 fanns en egen grupp för "Bildskärm" men nu ingår bildskärm i gruppen "Elektromagnetiska fält". Gruppen "Inomhusklimat" är numera uppdelad i "Inomhusmiljö arbete" och "Inomhusmiljö bostad" (men vid redovisning av förändringar i panoramat nedan är dessa två grupper hopslagna) och gruppen "Övrigt" är uppdelad i "Övrigt arbetsmiljö" respektive "Övrigt omgivningsmiljö" (även dessa två grupper är hopslagna vid redovisning av panoramat över tid).

Förändringar i panoramat av exponeringar jämfört med tidigare år framgår av följande diagram:

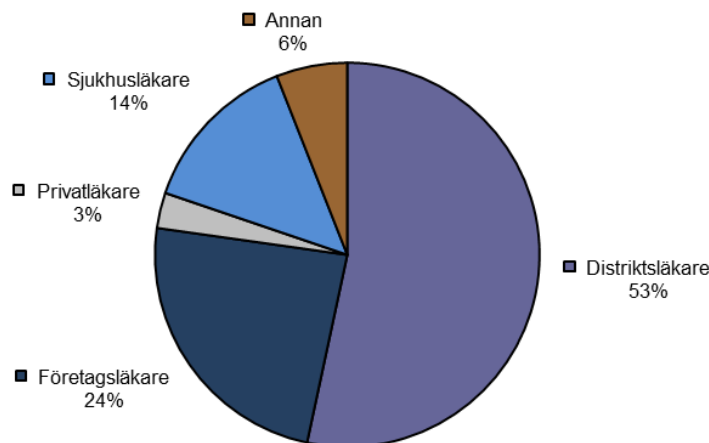

I ett längre tidsperspektiv ser vi en sjunkande trend avseende utredningar kring exponering för organiska lösningsmedel, belastning, elektromagnetiska fält och asbest. Andelen utredningar av vibrationsskador ligger sedan några år tillbaka åter på en hög nivå. Under några års tid kring 2009-2016 hade vi en kraftigt ökande andel utredningar av besvär relaterat till inomhusmiljön men den trenden vände med anledning av vår ändrade policy för handläggning av de ärendena. Utredningar kring exponering för kemikalier har under hela perioden utgjort en stor andel.

Vem remitterade patienterna?

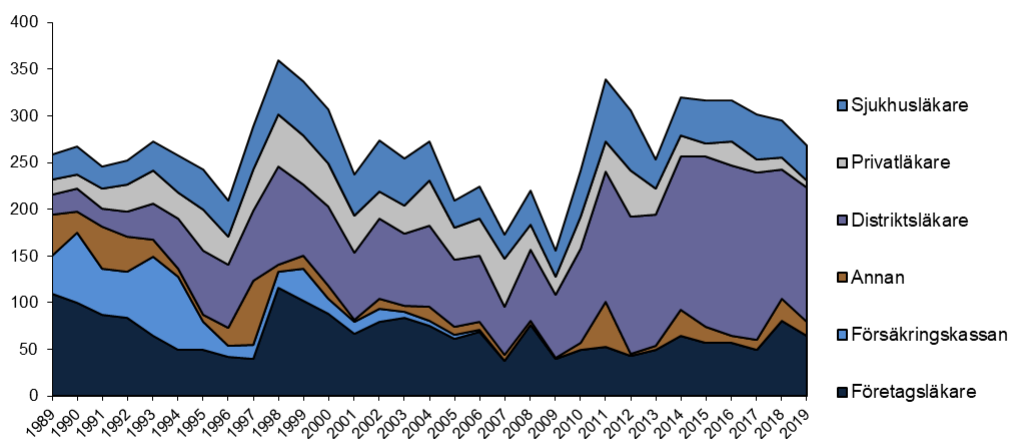
Fördelningen bland remitterande läkare framgår av följande diagram:

Inremitterande läkare 2019 för alla inkomna remisser

Distriktsläkare/allmänläkare stod för den största andelen av remisserna vilket motsvarade 53 % av remisserna (47 % 2018), följt av företagsläkare, sjukhusläkare och privatläkare. Bland sjukhusläkare är det till stor del läkare vid lung-och allergikliniker som remitterar. Tidstrender i vilka som remitterar framgår av följande diagram:

Inremitterande läkare 1989-2019 för alla inkomna remisser

De senaste 10 åren har allmänläkarna/distriktsläkarna stått för en allt större andel av remisserna. Företagsläkarna har legat på en ganska konstant nivå av antal remitterade patienter liksom sjukhusläkarna. Försäkringskassan remitterar inte längre patienter till mottagningen.

Vilka har deltagit i patientutredningarna?

Alla patienter har vid de 111 nybesöken (graviditetsutredningar ej inräknade) träffat och utretts av **läkare**.

- Av dessa var det 80 patienter som efter läkarbesöket fick råd av eller utreddes av **yrkeshygieniker** avseende exponering för kemiska eller fysikaliska arbetsmiljöfaktorer och rådgivning kring t ex skyddsutrustning (jämfört med 97 patienter 2018 och 110 patienter 2017) och 11 utredningar föranledde arbetsplatsbesök (4 arbetsplatsbesök 2018 och 26 arbetsplatsbesök 2017).
- Det var 5 patienter som träffade/utreddes av **miljöhygieniker** avseende exponering för miljöfaktorer (3 patienter 2018 och 10 patienter 2017). Inget hembesök gjordes under året (ett hembesök 2018 och 8 hembesök 2017).
- Det var 9 patienter som utreddes av **ergonom** avseende exponering för belastning i arbetet (11 patienter 2018 och 5 patienter 2017). Inget arbetsplatsbesök gjordes (inget arbetsplatsbesök 2018 och ett arbetsplatsbesök 2017).
- Utredning eller bedömning av **psykolog** gjordes vid nybesök för 5 patienter (12 nybesök 2018 och 14 nybesök 2017) efter läkarbesök. Dessutom nybesök för 2 patienter som var remitterade direkt till psykolog. Ett av nybesöken innefattade en MiiNA-utredning. Psykolog har haft sammanlagt 112 återbesök (nya och sedan tidigare pågående patienter) inkluderande stöd, KBT-kontakter, arbetsskadeutredningar och MiiNA-utredningar (129 återbesök 2018).
- **Kurator** har haft 27 nybesök för bl.a. information om sjuk- och arbetsskade-försäkringar, yrkesrådgivning och stöd (25 nybesök 2018 och 26 nybesök 2017) och 4 återbesök (ett återbesök 2018 och 2017).
- I flertalet patientutredningar har vår **sjuksköterska** utfört blodprovstagning, lungfunktionsundersökning med spirometri och/eller exhalerat NO.

Vid de 25 graviditetsutredningarna (ej inräknade i nybesöken ovan) har samtliga patienter fått rådgivning av **läkare** varav **yrkeshygieniker** gjort exponeringsutredning för 5 patienter inklusive ett arbetsplatsbesök (12 exponeringsutredningar 2018 inklusive ett arbetsplatsbesök).

Hur bedömdes sambandet med arbets- eller omgivningsmiljön?

Vid utredningar som avslutades under 2019 (graviditetsutredningar ej inräknade) bedömdes sambandet mellan sjukdom och arbets- eller omgivningsmiljön som säkert eller sannolikt i 57 %, mindre troligt eller säkert ej i 28 % och som ej bedömbart/ej aktuellt i 15 % av utredningarna, vilket motsvarar en ungefär lika stor andel som bedömts ha säkert eller sannolikt samband 2018 då motsvarande andel var 63 %.

Sammanfattning

Vi har haft ett fortsatt jämnt inflöde av remisser även om antalet minskat något sedan föregående år. Ett flertal av de 268 remisserna kunde besvaras med information och råd till remitterande läkare om fortsatt handläggning utan att patienten kom till mottagningen. Utifrån resterande remisser har vi under 2019 handlagt 111 nybesök hos läkare, varav 80 patienter även fått råd av eller utretts av yrkeshygieniker, 5 av miljöhygieniker, 9 av ergonom, 5 av psykolog och 27 har träffat kurator. Psykolog har även haft 2 nybesök utöver dessa. Sjuksköterska har medverkat i flertalet utredningar. Vi har dessutom genomfört 25 graviditetsutredningar.

Bland de utredningar som avslutades under året bedömdes det finnas ett samband mellan sjukdom och arbets- eller omgivningsmiljön för en övervägande andel av patienterna, vilket talar för att frågeställningarna i inkommande remisser varit relevanta.

De vanligaste orsakerna till utredning på mottagningen var exponering för vibrationer, olika typer av kemikalier, plaster och damm. Antalet vibrationsskadeutredningar har ökat de senaste åren och utgör nu 38 % av våra patientutredningar. Andelen utredningar kring exponering för dålig inomhusmiljö har minskat ytterligare sedan föregående år med anledning av att vi 2016 infört en ny policy för dessa patienter.

Det har genomförts förhållandevis få arbetsplatsbesök och inga hembesök. Detta beror åtminstone delvis på att vi tagit emot färre patienter med besvär relaterade till inomhusmiljön, där exponeringsutredningen ofta innebar behov av besök på arbetsplatsen eller i bostaden.

Allmänläkare är fortfarande den dominerande gruppen av remitterande läkare och företagsläkare är den näst största gruppen.